λες τὶς λεπτομέρειες καὶ σὲ ὅλες τὶς ἰδιοτροπίες τῆς ζωῆς του, ἀλλὰ καὶ σ' αὐτὸ ἀπάνω, ὁ Ἱερεμίας βγῆκε σὲ λίγο καιρὸ δάσκαλος. Ἔλεγε στοὺς ντόπιους ψαράδες πράμματα γιὰ τοὺς ἀστακούς, ποὺ αὐτοὶ λίγο τὰ ἤξεραν ἢ δὲν τὰ εἶχαν φανταστεῖ. Καὶ καθὼς ἦταν ἀνοιχτόκαρδος καὶ καλὸς ἄνθρωπος, καὶ ἔκανε παρέα μὲ ὅλο τὸν κόσμο, καὶ ὅλοι τὸν ἔκαναν παρέα, μιλοῦσε καὶ γιὰ τὸ ἕνα καὶ γιὰ τὸ ἄλλο καὶ γιὰ τοὺς ἀστακούς.

Κι' ὁ κόσμος ἐμάθαινε ἀπὸ τὸ στόμα του, τόσα περίεργα πράμματα. Θυμοῦμαι πὼς κι' ἐμεῖς οἱ μικροί, τὰ παιδιὰ τότε, ἐμάθαμε τόσα ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον αὐτόν.

Πῶς οἱ ἀστακοὶ τρέφονται μὲ ἀχινοὺς ποὺ τρῶνε καὶ τὰ ἀγκάθια τους ἀκόμα, ἀπὸ φύκια κι' ἀπὸ μούσκλια καὶ ἀπὸ μικρὰ καβουράκια, καὶ ἀπὸ κανένα ψάρι ψόφιο ἂν βρεθῆ. Πὼς εἶνε πράμματα νυκτόβια καὶ ὅλη τὴν ἡμέρα μένουν κρυμμένοι στὰ θαλάμια τους, μέσα στοὺς ὑφάλους καὶ στὶς τραγάνες, καὶ τὴ νύχτα βγαίνουν γιὰ βοσκή, φοβισμένοι μὴ τοὺς ἰδῆ κανένα χταπόδι, ποὺ εἶνε ὁ θανάσιμος ἐχθρός των. Πὼς καὶ ψόφιο ἀκόμα χταπόδι ἢ ἕνα κομμάτι πλοκαμό του νὰ ἰδῆ ὁ ἀστακὸς μπορεῖ νὰ ψοφήση ἀπὸ τὸ φόβο του. Πὼς τὸ χταπόδι, ἅμα πιάση τὸν ἀστακό, τὸν τυλίγει καὶ τὸν βυζαίνει μὲ ὅλες τὶς ρόγες του, καὶ τοῦ ἀφίνει τὸ καβοῦκι καὶ τὰ πόδια ἀπὸ μέσα κοίφια, ὁλόδεια... Πὼς ἡ ἀφὴ τοῦ ἀστακοῦ βρίσκεται στὰ δυό του μπροστινὰ τεράστια μουστάκια, ποὺ τὰ λένε «τσάγανα». Πὼς κάθε χρόνο ὁ ἀστακὸς ἀλλάζει τὸ καβοῦκι του καὶ ὅλο τὸ ἐξωτερικό του περίβλημα καὶ κάνει ἄλλο καινούργιο. Πὼς ὁ ἀστακὸς ἔρχεται στὰ ρηχὰ ἀπὸ τὰ τέλη τοῦ Μαρτίου ὥς τὰ μέσα Ἰουνίου, γιὰ νὰ ἀφήση τ' αὐγά του καὶ τότε τὸ ψάρεμά του γίνεται καὶ μὲ τὴν ἀπόχη. Πὼς σαράντα χρόνια ἀρματώνοταν ὁ ἀστακός, γιὰ νὰ πολεμήση τὸ χταπόδι, ἀλλὰ τὰ ἔχασε μόλις φάνηκε ὁ γιγαντόμορφος πλόκαμος τοῦ χταποδιοῦ. Πώς... πώς... Ποῦ νὰ μετρήση ὅμως καὶ νὰ λογαριάση κανείς! Ὁ Ἱερεμίας ὅμως ἔλεγε ἀκόμη ὅτι οἱ ἀστακοὶ μπορεῖ νὰ ψαρευτοῦν καὶ στὶς τριάντα καὶ στὶς σαράντα ὀργυιές, ἐνῶ οἱ ἄλλοι ψαράδες, οἱ ντόπιοι, ποτὲ δὲν ἔριχναν τὰ δίχτυα σὲ πιὸ μεγάλο βάθος ἀπὸ δεκαπέντε, βία εἴκοσι, ὀργυιές.

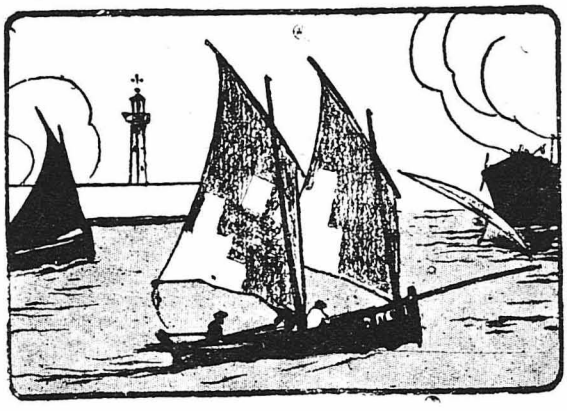

Οἱ ἄλλοι ψαράδες ἔλεγαν πὼς τὸ πράμμα εἶνε ἀδύνατο, γιατὶ σ' αὐτὸ τὸ βάθος βαραίνουν πολὺ τὰ δίχτυα στὸ σήκωμα, καὶ σέρνουν πέτρες καὶ τραγάνες καὶ φύκια καὶ λάσπες καὶ μούσκλια, καὶ σχίζονται χωρὶς κανένα ὄφελος. Οἱ ἴδιοι ὅμως εἶχαν παρατηρήσει —αὐτὸ δὰ φαινότανε— ὅτι ὁ Ἱερεμίας ἔριχνε τὰ δίχτυα του σὲ μεγάλα βάθη, καὶ ἄρχισαν νὰ πείθωνται ὅτι τὸ βάθος καὶ ὄχι πειὰ ἡ τύχη, ἦταν ἐκεῖνο ποὺ ἔδινε στὸν ξένο ψαρὰ τὸ πλούσιο ψάρεμμα. Κάθε προσπάθεια ὅμως καὶ κάθε δοκιμὴ τῶν ντόπιων νὰ ρίξοιν τὰ δίχτυα στὰ βαθειά, ἐπήγαινε χαμένη καὶ τὰ δίχτυα ἐσχίζονταν καὶ ἐσέρνονταν ἀπὸ τὰ ρεύματα τοῦ βάθους ποὺ εἶνε τόσο δυνατά.

Τί νὰ συνέβαινε λοιπόν;

Οἱ ντόπιοι, ποὺ ἦσαν γεννημένοι στὴ θάλασσα καὶ ἤξεραν ἀπὸ τὰ γονικά τους τὸ ψάρεμμα τῶν ἀστακῶν ὅσο δὲν τὸ ἤξεραν οἱ ψαράδες κανενὸς ἄλλου τόπου, δὲν εἶχαν τί νὰ εἰποῦν. Μπορεῖ νὰ σ' αὐτὴ τὴν ἱστορία, κάποιο μυστικὸ τῆς τέχνης νὰ ἔκρυβε ὁ Ἱερεμίας ποὺ ἔπρεπε νὰ ἀποκαλυφθῆ. Τέλος, μιὰ βραδυά, ἕνας ψαρὰς μὲ ὅλο ποὺ δὲν ὑπάρχει πιὸ μεγάλη ἱεροσυλία καὶ ντροπή, ἀπὸ τὸ νὰ πᾶς νὰ σηκώσης ξένα δίχτυα, σηκώθηκε μὲ τὴν βάρκα του κρυφὰ καὶ τραβήξε στὸ μέρος ποὺ ὁ Ἱερεμίας εἶχε ρίξει τὰ δίχτυα του. Ἄρχισε ἀπὸ τὴν ἄκρη τοῦ φλασκοῦ, ποὺ χρησίμευε γιὰ σημάδι, καὶ ἐσήκωνε. Τὰ δίχτυα ἦσαν ριχμένα σὲ βάθος πάνω ἀπὸ τριάντα ὀργυιές. Δὲν εὕρισκε ὅμως κανένα μεγάλο κάπο στὸ σήκωμά τους, ἐνῶ τὰ δικά του, στὶς εἴκοσι ὀργυιές, κατανοῦσαν ἀσήκωτα.

Ὅταν ὅμως ἀνέβηκαν στὴν κοντιαστὴ τῆς βάρκας ἡ πρῶτες ὀργυιὲς τοῦ δικτυοῦ, ὁ ψαρὰς ἔκανε τὸ σταυρό του. Κάτι σὰν ἀποκάλυψις, σὰν φῶς, σὰν ξεκαθάρισμα τοῦ μυστηρίου, παρουσιάστηκε μπροστά του. Τὰ δίχτυα τοῦ Ἱερεμία δὲν ἦταν ἀπὸ τὰ συνηθισμένα ψαρόδιχτα, μὲ τὰ ὁποῖα οἱ ψαράδες τοῦ νησιοῦ ἔπιαναν μαζὶ μὲ τὰ ἄλλα ψάρια καὶ τοὺς ἀστακούς. Λὲν ἦσαν διπλᾶ δίχτυα, δίχτυα μὲ μικρὰ μάτια συνηθισμένα, ποὺ πιάνονται τὰ ψάρια, καὶ δίχτυα μὲ μεγάλες τρύπες γιὰ τὸ πιάσιμο τῶν ἀστακῶν. Τὰ δίχτυα ἦσαν μόνο μὲ μεγάλα μάτια ποὺ χρησιμεύοιν γιὰ τὰ μεγάλα ψάρια, καὶ πρὸ πάντων γιὰ τοὺς ἀστακούς.

—Βρὲ τὸν Ἱερεμία, τί σοφίστηκε! ἔκανε μὲ θαυμασμὸ ὁ ψαρὰς, καὶ ἦταν ἕτοιμος νὰ ρίξη ὅσο δίχτυ εἶχεν ἀνεβάσει, γιατὶ τὸ μυστικὸ τὸ εἶχε πειὰ ἀνακαλύψει ὅταν κάτι ποὺ ἄσπρισε στὴν ἄκρη τοῦ δικτυοῦ ποὺ μόλις ἔβγαινεν ἀπὸ τὴν θάλασσα, τὸν ἔκανε πάλι νὰ ἀναταραχθῆ.

—Τί νάναι τοῦτο πάλι! εἶπεν ὁ ψαρὰς.

Ἀνέβασε λίγο τὸ δίχτυ καὶ εἶδε ἕνα κομμάτι ψάρι ποὺ ἐλείκαζε, νὰ εἶνε περασμένο. Αὐτὸ τοῦ αὔξησε τὴν ἀπορία. Ἄρχισε νὰ τραβᾶ καὶ ἄλλο δίχτυ, καὶ ὕστερα ἀπὸ τρεῖς-τέσσερις ὀργυιές, νὰ πάλι ἄλλο λευκὸ πράμμα. Αὐτὴ τὴ φορὰ ὅμως ἀντὶ γιὰ ψάρι ἦτο ἕνα σχισμένο στὴ μέση κρεμμύδι.

Δὲν εἶχε ἀνάγκη νὰ ἀνεβάση ἄλλες ὀργυιὲς δίχτυ ὁ ψαρᾶς. Κατάλαβε τώρα πολὺ καλὰ ποῦ χρωστοῦσε τὴν ἐπιτυχία του ὁ ξένος ψαρὰς στοὺς ἀστακούς.

Δὲν ἄργησε, ἐξ ἄλλου, νὰ βεβαιωθῆ καὶ μόνος του γιὰ τὸ σύστημα τοῦ Ἱερεμία. Ἀπὸ τὴν ἄλλην ἡμέρα ἔβγαλε τὸ ψαροδίχτυ μὲ τὰ μικρὰ μάτια ποὺ ἦταν ἑνωμένο μὲ τὸ ἀστακόδιχτο κι' ἔβαλε κι' αὐτὸς ἐδῶ κι' ἐκεῖ στὸ δίχτυ κομμάτια ψάρι καὶ κομμάτια κρεμμύδια, γιὰ δόλωμα γιὰ νὰ τραβιοῦνται ἀπὸ τὸ ἄσπρο χρῶμα οἱ ἀστακοί.

Ἔριξε τὰ μονὰ δίχτια τοῦ σὲ εἰκοσιπέντε ὀργυιές, ἐκεῖ ποὺ δὲν τολμοῦσε νὰ τὰ ρίξη πρὶν πιὸ πολὺ ἀπὸ τὶς εἴκοσι. Κοὶ ὦ τοῦ θαύματος! Ὅ,τι ἔγινε μὲ τὸν ξένο ψαρᾶ, ἔγινε καὶ μὲ τὸν ντόπιο... Τὸ μονὸ ἀστακόδιχτο δὲν ἔπιασε κανένα ψάρι, καθὼς ἔλεγε τὸ ψαρόδιχτο, μὰ ἔπιασε τριπλοὺς ἀστακούς, ποὺ εἶνε πράμμα πολὺ ἀκριβὸ καὶ ἱκανοποιεῖ πιὸ πολὺ τοὺς ψαράδες.

Ὁ ντόπιος ψαρᾶς θέλησε νὰ κρατήση μόνο γιὰ τὸν ἑαυτό του τὸ μυστικό, μὰ δὲν ἦταν τόσο εὔκολο τὸ πράμμα. Οἱ ἄλλοι ἀνοιξαν σιγὰ-σιγὰ τὰ μάτια τους, κατάλαβαν τὸ μυστικό, καὶ ἄρχισαν καὶ αὐτοὶ νὰ ρίχνουν μονὰ ἀστακόδιχτα, νὰ βάζουν ἄσπρα δολώματα καὶ νὰ βγάζοιν ἄρθονους ἀστακούς, πολὺ πιὸ πολλοὺς μάλιστα ἀπὸ τὸν Ἱερεμία. Γιατὶ ὁ «καλόγερος» δὲν εἶχε δίχτυ παρατάνω ἀπὸ διακόσιες ὀργυιές, ἐνῶ οἱ ντόπιοι μὲ τὰ πιὸ πολλὰ οἰκονομικὰ μέσα καὶ μὲ τὶς πιστόσεις τους, ἔφτιαναν δίχτυα πεντακόσιες καὶ ὀχτακόσιες ὀργυιὲς καὶ εἶχαν φτάσει μερικοὶ στὶς χίλιες. Ποῦ νὰ τὰ βγάλη πέρα ὁ καϋμένος ὁ ξένος φαμελίτης μὲ τοὺς ντόπιους. Ἔγιναν μεγαθήρια τῆς ψαρικῆς αὐτοί, ἔριξαν πολὺ τὶς τιμὲς τῶν ἀστακῶν, γιατὶ τὸ πράμμα ἦταν ἄρθονο, καὶ ἐξευτελίζοταν μὲ τὴν ποσότητα τὸ εἶδος.

Τότε ὁ φτωχὸς ὁ φαμελίτης ἄρχισε πάλι νὰ δυστυχῆ, νὰ μὴ χορταίνη τὰ παιδιά του ψωμί, νὰ κάνη ἀγῶνα καὶ ἀγῶνα γιὰ νὰ ζήση. Ἡ ἡμέρες του ἄρχισαν πάλι νὰ γίνωνται δύσκολες καὶ ἄσχημες, ὅπως ἦσαν ἡ ἡμέρες του καὶ στὴν Κασσάνδρα.

Καὶ ἕνα βράδυ, μιὰ νύχτα, φόρτωσε πάλι ὁ φαμελίτης στὴν ψαρόβαρκά του, τὸ τσουβρὶ τὰ παιδιὰ καὶ τὴ γυναῖκα του —ἡ πεθερά του εἶχε πεθάνει καὶ τὴ θάψανε ἀποπάνω σ' ἕνα μέρος τοῦ νησιοῦ ποὺ τὸ λένε Θέμα— καὶ τὴν ἄλλην ἡμέρα σὰν ἔκανε ὁ Θεὸς καὶ ἐξημέρωσε, μαζεύτηρε κι' ἔφυγε ὁ Ἱερεμίας.

Ποῦ τράβηξε;

Ἀπὸ καιρὸ μάθαμε πὼς ξέπεσε σὲ μιὰ ἀτέναντι μεγάλη στεριὰ καὶ ἀκούμπησε σ' ἕνα μικρὸ ψαροχώριανο, ποὺ δὲν εἶχε ἡ θάλασσα ἀστακούς, μὰ ποὺ δὲν ἦσαν λιγοστὰ τὰ ἄλλα ψάρια.

Πᾶνε πολλὰ χρόνια ἀπὸ τότε.

Ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον, ποὺ ἄρχισε ἀπὸ καλογεροπαῖδι καὶ πέταξε μεγάλες τὰ ράσα του γιὰ τὴν ἀγάπη μιᾶς νηᾶς ἀπὸ τὴν Κασσάνδρα, δὲν θὰ βρίσκωνται, πιστεύω, οὔτε τὰ κόκαλά του. Μὰ τὰ παιδιά του βγῆκαν ἄριστοι ψαράδες.

Μπορεῖ λοιπὸν νὰ μάθουν, ἂν τύχη καὶ ἰδοῦν αὐτὴ τὴν ἱστορία τοῦ πατέρα τους, πὼς στὸ νησί μας δὲν ξεχάστηκε τὸ ὄνομά του. Τὸ ἄκουσα τελευταῖα νὰ τὸχουν στὸ στόμα τους οἱ πατριῶτες μου οἱ ἀστακοψαράδες. Καὶ λένε πὼς ἂν πρόκοψε ἡ ψαρικὴ τῶν ἀστακῶν, αὐτὸ τὸ χρεωστοῦν στὸν ξένο φαμελίτη τὸν καλόγερο, ποὺ ἤρθεν ἄξαφνα μιὰ μέρα ἀπὸ τὴν Κασσάνδρα μ' ἕνα τσουβρὶ παιδιά, καὶ ἔφυγε πάλι ξαφνικὰ μιὰ νύχτα...

Κ. ΦΑΛΤΑΪΤΣ

ΣΟΦΑ ΛΟΓΙΑ

ΜΕΓΑΛΩΝ ΑΝΔΡΩΝ

—Τὸ χρῆμα ὑπῆρξε πάντοτε ὄργανο κακοῦ. (Ρουσσώ)

—Ἡ μόνη φιλαργυρία ποὺ ἐπιτρέπεται εἶνε ἡ φιλαργυρία τοῦ χρόνου. (Μπλανιὲρ)

—Ὅταν χτυπᾶ ἐξωτερικῶς δυνατὰ ἡ καρδιά, δὲν ἀκούεται ἡ φωνὴ τοῦ λογικοῦ. (Λαάρκ)

—Ἡ φύσις εἶνε κόρη τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ τέχνη ἐγγονή του. (Λάντης)

—Πόσο εἶνε ρωσίο τὸ πνεῦμα ποὺ δὲν ἐπιδεικνύεται! (Πὼλ δὲ Κὸκ)

—Τελειοποίησε πρῶτα τὸν ἑαυτό σου κι' ἔπειτα φρόντισε νὰ τελειοποιήσης καὶ τοὺς ἄλλους. (Κομφούκιος)

—Ἐκεῖνος ποὺ ἀνοίγει ἕνα σχολεῖο, κλείνει μιὰ φυλακή. (Β. Οὐγκὼ)

—Τὸ νὰ γίνεται κανεὶς εὐτυχής, εἶνε θεϊκὴ εἴνοια, τὸ νὰ ξέρη ὅμως ν' ἀπολαμβάνη τὴν εὐτυχία του, εἶνε ἀνθρώπινη τέχνη.